

Haaksbergen, Kalter 2
Gemeente Haaksbergen (Ov.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2011-02/01

*Haaksbergen, Kalter 2
Gemeente Haaksbergen (Ov.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van V.O.F. Heeckeren,
via BügelHajema Adviseurs bv, vertegenwoordigd
door mw. M. Plantenga

Steekproefrapport 2011-02/01
ISSN 1871-269X
auteur: drs. C. Tulp (senior archeoloog)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior archeoloog)

De Steekproef werkt volgens KNA 3.2.

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, februari 2011

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
Vestiging Utrecht:
Laan van Chartroise 174, 3552 EZ Utrecht

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

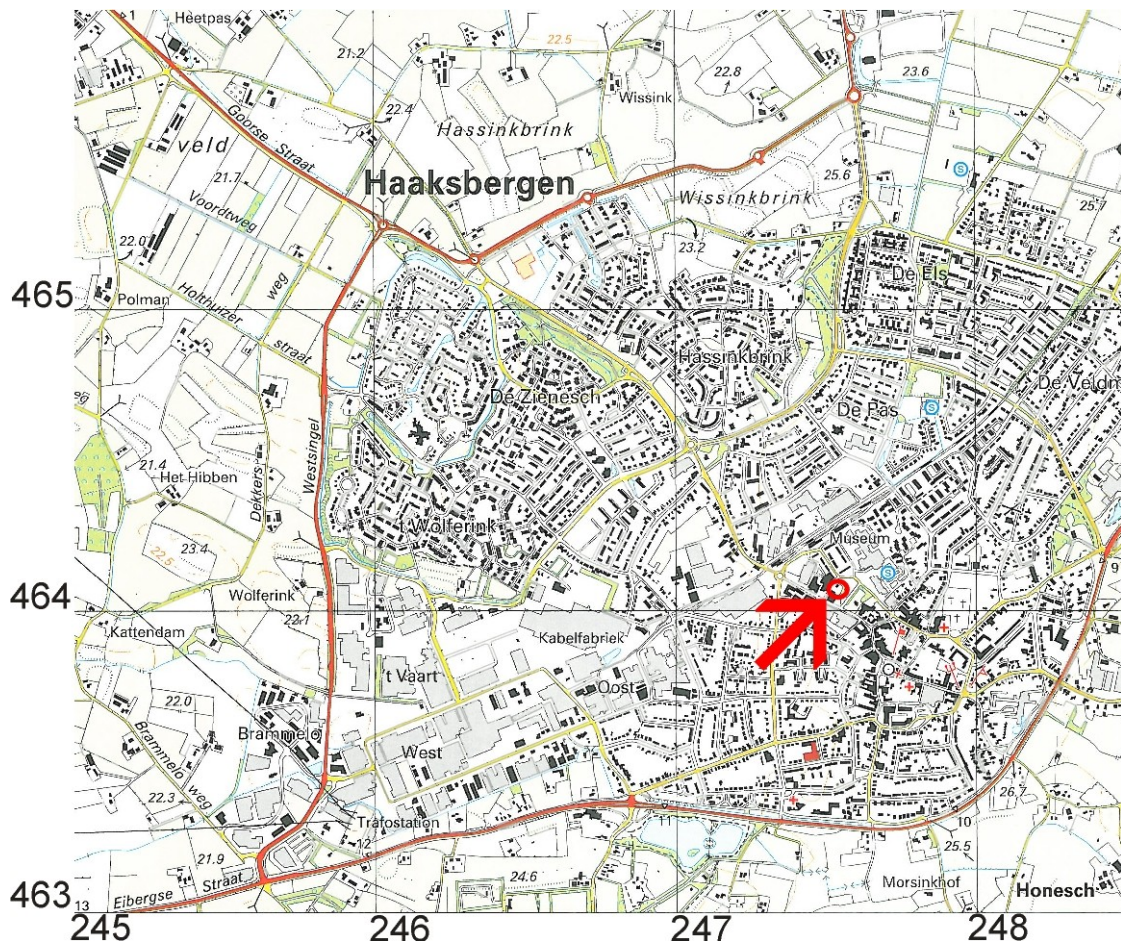
1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01).....	1
• 1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02).....	1
2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06).....	3
• 2.1 Bronnen.....	3
• 2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04).....	5
• 2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03).....	7
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05).....	8
3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05).....	9
• 3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01).....	9
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03).....	10
4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07).....	12

Appendix I:	Archeologische periodes
Appendix II:	Kaart met bekende archeologische waarden
Appendix III:	Boorbeschrijvingen volgens Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

Op 3 februari 2011 heeft aan de weg Kalter 2 te Haaksbergen, gemeente Haaksbergen, provincie Overijssel, een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de toekomstige nieuwbouw op het perceel. Doel van het onderzoek is vast te stellen of er in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysieke geografie, archeologie en historische geografie. Tijdens het veldonderzoek zijn zeven boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

Figuur 1: Haaksbergen, Kalter 2: het plangebied ligt binnen de rode cirkel. [Naar: ANWB, 2004. *Topografische Atlas Overijssel 1:25 000*. ANWB bv, Den Haag. Eén vierkant op de kaart komt overeen met één vierkante kilometer.]

Het plangebied bevindt zich binnen de bebouwde kern van Haaksbergen, maar niet in de historische kern van het dorp. Binnen het terrein zijn geen meldingen bekend van archeologische waarden. Op meer dan tweehonderd meter ten (zuid)oosten van het plangebied zijn vondsten gemeld uit de late middeleeuwen.

Tijdens het veldonderzoek is een grotendeels verstoorde bodem aangetroffen. Onder een dik esdek dat sterk verstoord is met geel zand is nog een restant van een podzolbodem aanwezig. De lagen hiervan zijn echter verstoord. In de verstoorde bovenlaag zijn behalve recente baksteenfragmenten ook houtskool en enkele spijkers gevonden. Volgens de bewoners is in de schuur vroeger een smidse geweest. Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische indicatoren aangetroffen. Nader archeologisch onderzoek is dan ook niet nodig.

Figuur 2: Haaksbergen, Kalter 2: foto genomen vanaf het oosten van het onderzochte terrein richting het westen. Het huidige gebouw zal worden gesloopt.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.2 LS01)

In opdracht van V.O.F. Heeckeren via BügelHajema Adviseurs bv, vertegenwoordigd door respectievelijk de heer H. Kleinjan en mevrouw M. Plantenga, is een terrein aan de Kalter 2 te Haaksbergen onderzocht op het voorkomen van archeologische waarden (zie Figuur 1). Op het terrein is een appartementencomplex gepland met een commerciële ruimte op de begane grond en drie verdiepingen met zorgappartementen. Onder het complex komt een parkeerkelder. De met de nieuwbouw gepaard gaande graafwerkzaamheden zullen eventueel aanwezige archeologische grondsporen verstoren. De diepte van de bodemingrepen bedraagt meer dan twee meter onder het maaiveld.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen. Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Het doel van het veldonderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Hierbij wordt gekeken naar de bodemopbouw, de mate waarin deze intact is en naar het voorkomen van archeologische indicatoren, zoals aardewerk, metalen voorwerpen, bouw materiaal, bewerkt en verbrand bot, houtskool, etc.

1.2 Locatie en administratieve gegevens (KNA 3.2 LS01, LS02)

Het plangebied bevindt zich direct ten noordwesten van de oude kern van Haaksbergen (gemeente Haaksbergen, Overijssel). Kalter 2 ligt tussen de Mr. Eenhuisstraat en de Spoorstraat, ten oosten van de weg Kalter. Het perceel beslaat circa 0,2 hectare en bestond ten tijde van het onderzoek uit een tuin met huis en schuren (zie Figuren 2 en 7).

Voor een overzicht van de administratieve gegevens wordt verwezen naar Tabel 1.

Tabel 1: Haaksbergen, Kalter 2: administratieve gegevens van het onderzoek.

Soort Onderzoek	Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO) - verkennende fase
Provincie	Overijssel
Gemeente	Haaksbergen
Plaats	Haaksbergen
Locatie / Projectnaam	Kalter 2
Kaartblad	34E
Coördinaten hoekpunten gehele plangebied	N – 247,540/464,105 O – 247,565/464,086 Z – 247,540/464,045 W – 247,515/464,075
Status terrein (AMK-nr); ARCHIS-nr	-
Bevoegde overheid	Gemeente Haaksbergen Regio-archeologe mw. Drs. M. Nieuwenhuis
Opdrachtgever	V.O.F. Heeckeren, vertegenwoordigd door dhr. H. Kleinjan via BügelHajema Adviseurs bv, vertegenwoordigd door mw. M. Plantenga
ARCHIS CIS-code	45036
ISSNnr.	1871-269X
Steekproef projectcode	2011-02/01
Oppervlakte	0,2 hectare
NAP hoogte maaiveld	26,6 meter boven het NAP
Maximale diepte onderzoek	170 cm onder het maaiveld
Uitvoering veldwerk	3 februari 2011
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / Het Oversticht / E-depot / DINO-loket (boorgegevens)

2. Bureauonderzoek (KNA 3.2 LS06)

2.1 Bronnen

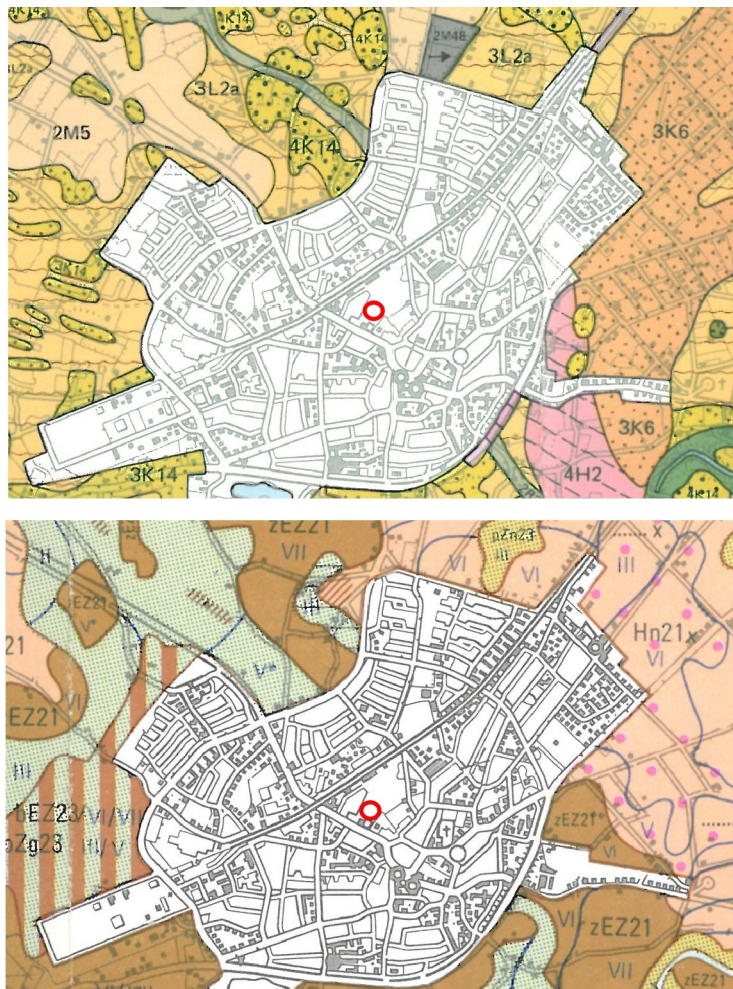
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. Daartoe zijn de in Tabel 2 weergegeven bronnen geraadpleegd. Aan de hand van het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Tabel 2: Haaksbergen, Kalter 2: gebruikte bronnen en kaarten.

<p>Actueel Hoogtebestand Nederland</p> <p>ANWB, 2004. <i>Topografische Atlas Overijssel 1:25000</i>. ANWB bv, Den Haag, k.104.</p> <p>Beek, R. van, 2009. <i>Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen</i>. Proefschrift Wageningen Universiteit, Wageningen, p. 247-286</p> <p>Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) [ARCHIS].</p> <p>Het Oversticht, 2001. <i>Cultuurhistorische @tlas Overijssel, Gemeente Haaksbergen</i>. Het Oversticht, Zwolle.</p> <p>Geomorfologische Kaart. Alterra [ARCHIS].</p> <p>http://earth.google.com</p> <p>Indicatieve Kaart Archeologisch Waarden (IKAW)</p> <p>Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2. College voor de Archeologische Kwaliteit (www.sikb.nl).</p> <p>Mulder, F.J. de, e.a. (eds.). 2003. <i>De Ondergrond van Nederland</i>. Wolters-Noordhoff Groningen/Houten.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1979. <i>Bodemkaart van Nederland 1:50000. Blad 34 Oost Enschede – 35 Glanerbrug</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>Stichting voor Bodemkartering, 1979. <i>Geomorfologische kaart van Nederland 1:50000. Blad 34 Enschede – 35 Glanerbrug</i>. StiBoKa, Wageningen.</p> <p>12 Provinciën 2008. <i>Topografische en Militaire Kaart van het Koninkrijk der Nederlanden (TMK) 1864</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.104.</p> <p>12 Provinciën. 2005. <i>Luchtfoto-Atlas Overijssel 1:14 000</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, 259.</p> <p>12 Provinciën 2006/2007. <i>Atlas van Topografische Kaarten. Nederland 1955-1965</i>. Uitgeverij 12 Provinciën, Landsmeer, k.161.</p> <p>Uitgeverij Nieuwland, 2005. <i>Grote Historische Topografische Atlas ±1905. Overijssel 1 : 25 000</i>. Uitgeverij Nieuwland, Tilburg, k.437.</p> <p>Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990. <i>Grote Historische Atlas van Nederland deel 3: Oost-Nederland 1830-1855, schaal 1:50000</i>. Wolters-Noordhoff, Groningen, k.78.</p> <p>www.haaksbergen.nl</p> <p>www.watwaswaar.nl</p>
--

2.2 Fysische geografie (KNA 3.2 LS04)

Het plangebied ligt binnen de bebouwde kom van Haaksbergen en is derhalve niet gekarteerd voor de geomorfologische kaart. Haaksbergen bevindt zich volgens de geomorfologische kaart van Nederland op een grondmorenerug die overgaat in een dekzandrug (coderingen 3K6 en 4K14). Deze rug bestaat uit in de voorlaatste ijstijd aangevoerde grindhoudende leem (grondmorene; codering 3L2a). Aan de noordwest zijde van het dorp ligt een hooggelegen vlakte van grondmorene (codering 2M5). Hier bovenop is dekzand afgezet. Op Figuur 3 is een uitsnede van deze kaart weergegeven.

Figuur 3: Haaksbergen, Kalter 2: detail van de geomorfologische kaart (boven) en de bodemkaart (onder). De ligging van het plangebied is rood omcirkeld.

Het plangebied is voor de bodemkaart eveneens niet gekarteerd (zie Figuur 3 onder). Ten noordoosten van Haaksbergen bevinden zich veldpodzolgronden (codering bodemkaart Hn21). Deze gronden hebben zich hier gevormd in

leemarm en zwak lemig fijn zand. Ten oosten, zuiden en westen van Haaksbergen liggen beekeerdgronden (codering pZg23) en hoge zwarte enkeerdgronden (codering zEZ21). De enkeerdgronden zijn ontstaan door het opbrengen van plaggenmest, waardoor de bodem vruchtbaarder werd. Hierdoor is een humusrijke bovenlaag ontstaan die kan variëren tussen de 30 en 120 cm dik (Toelichting bodemkaart p.93-94; 97-101).

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het dorp Haaksbergen op de rand ligt van een hoger gelegen gebied aan de oostzijde en een lager gelegen gebied aan de westzijde.¹

2.3 Archeologie (KNA 3.2 LS04)

Het plangebied ligt volgens het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE, voormalig RACM/ROB) niet binnen een terrein van archeologische waarde (zie Appendix II). Ook zijn er geen vondsten gemeld aan het Centraal Archeologisch Archief (CAA). Binnen een straal van een halve kilometer van het plangebied zijn enkele archeologische bureauonderzoeken en booronderzoeken uitgevoerd. Deze hebben echter geen archeologische sporen opgeleverd [Onderzoeksnummers 21917, 21918, 24841, 37287 en 39720].

Ongeveer een kilometer ten zuidoosten van Kalter 2 is een terrein aangegeven met hoge archeologische waarde [ARCHIS-nummers 2553 en 4666]. Het gaat om een escomplex met bewoningssporen en scherven aardewerk uit de vroege middeleeuwen.

De kern van Haaksbergen, ongeveer tweehonderd meter ten oosten van het plangebied, is niet als een archeologisch waardevol terrein aangegeven. Hier zijn wel vondsten gedaan uit de late middeleeuwen, voornamelijk aardewerk [ARCHIS-nummers 2793, 4661, 4667 en 4684]. Ook zijn hier resten van oude bestrating gevonden in de vorm van takkenbossen, evenals een hoefijzer uit de late middeleeuwen [ARCHIS-nummer 3134]. Verder zijn er scherven aardewerk en mogelijke funderingsresten van Huize Blankenburg gemeld [ARCHIS-nummers 4659 en 22180]. In 1975 heeft de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland (AWN) een opgraving gedaan bij of in de St. Pancratiuskerk [ARCHIS-nummer 31432].

Aan de oostelijke rand van Haaksbergen is in 2009 door BAAC bv een proefsleuven-onderzoek uitgevoerd [ARCHIS-nummer 416666; Onderzoeksnummer 34820] naar aanleiding van een booronderzoek waarbij een scherp steengoed aardewerk is aangetroffen [ARCHIS-nummer 424483; Onderzoeksnummer 24762]. De bodem bleek hier sterk verstoord te zijn door in de nieuwe tijd gegraven sleuven die waarschijnlijk relateren aan zandwinning of grondverbetering. Aan de noordelijke rand van het dorp is in 2008 tijdens een booronderzoek door BAAC bv alleen materiaal uit de nieuwe tijd en één

¹ De AHN-kaart is voor het plangebied zelf niet duidelijk, omdat de hoogten van de gebouwen het beeld vertekenen. Deze figuur is dan ook niet in het rapport opgenomen.

Tabel 3: Haaksbergen, Kalter 2: overzicht van de ARCHIS-meldingen (voor de dateringen en ligging van de waarnemingen en monumenten wordt verwezen naar Appendix I en II).

ARCHIS-nrs	RD-coördinaten	Omschrijving	Datering
CMA			
2553/34E-001	248,485/463,390	escomplex met bewoningssporen, kogelpot-aardewerk	vroege middeleeuwen
CAA			
2793/34EZ-20	247,700/463,940	scherven aardewerk, waaronder proto-steengoed, grijsbakkend gedraaid en kogelpot; spinklosjes; ijzeren gesp	late middeleeuwen
3134/34EZ-21	247,700/463,700	houten takkenbossen, waarschijnlijk oude bestrating; ijzeren hoefijzer	late middeleeuwen A
4659/34EZ-1	247,810/464,010	scherven aardewerk, waaronder steengoed en grijsbakkend gedraaid aardewerk	late middeleeuwen B
4660/34EZ-2	246,660/462,900	scherven grijsbakkend gedraaid aardewerk	late middeleeuwen
4661/34EZ-3	247,730/463,770	scherven aardewerk, waaronder steengoed, grijsbakkend gedraaid en kogelpot; een maalsteen van basaltlava	late middeleeuwen B 15 ^e eeuw
4666/34EZ-8	248,490/463,410	scherven aardewerk, waaronder een kom type Dorestad HIV, handgevormd aardewerk, een kogelpot type Dorestad, een kom type Wijster VIIB	vroege middeleeuwen B-D
4667/34EZ-9	247,720/463,840	scherven aardewerk, waaronder kogelpot, steengoed, grijsbakkend gedraaid aardewerk, roodbakkend geglazuurd; ijzerslakken; waterput	late middeleeuwen
4684/34EZ-9	247,720/463,840	scherven aardewerk, waaronder steengoed, roodbakkend geglazuurd aardewerk, kogelpot; houten schaalte; fragment leren schoeisel; waterputten: 2 tonputten en 1 boomstamp	late middeleeuwen
4731/34EZ-15 ²	247,000/463,000	netverzwaarder van roodbakkend aardewerk	middeleeuwen
4732/34EZ-16	247,000/463,000	1 scherf kogelpot aardewerk	late middeleeuwen
4733/34EZ-17	247,000/463,000	1 stenen bijl (Fels-Rechteckbeil)	midden neolithicum – bronstijd
22180/34EZ-29	247,770/464,220	funderingsresten mogelijk van Huize Blankenburg	late middeleeuwen B – nieuwe tijd A
31432/34EZ-30	247,700/463,800	opgraving door de Awn in 1975 bij de St. Pancratiuskerk	late middeleeuwen A – nieuwe tijd C
416666/34EZ-36	248,290/463,926	proefsleuvenonderzoek door BAACbv in 2009: mogelijke sporen van zandwinning of grondverbetering	nieuwe tijd
424483/34EZ-38	248,300/463,950	booronderzoek van BAACbv in 2008: 1 scherf steengoed aardewerk	late middeleeuwen B – nieuwe tijd B
416310/34EZ-33	248,366/465,239	booronderzoek van BAACbv in 2008: 1 scherf steengoed aardewerk	late middeleeuwen B

scherf proto-steengoed aardewerk gevonden [ARCHIS-nummer 416310; Onderzoeksnummer 26381]. Ten zuidwesten van Haaksbergen is een melding van circa tien grijsbakkend gedraaide kommen en potten gedaan [ARCHIS-

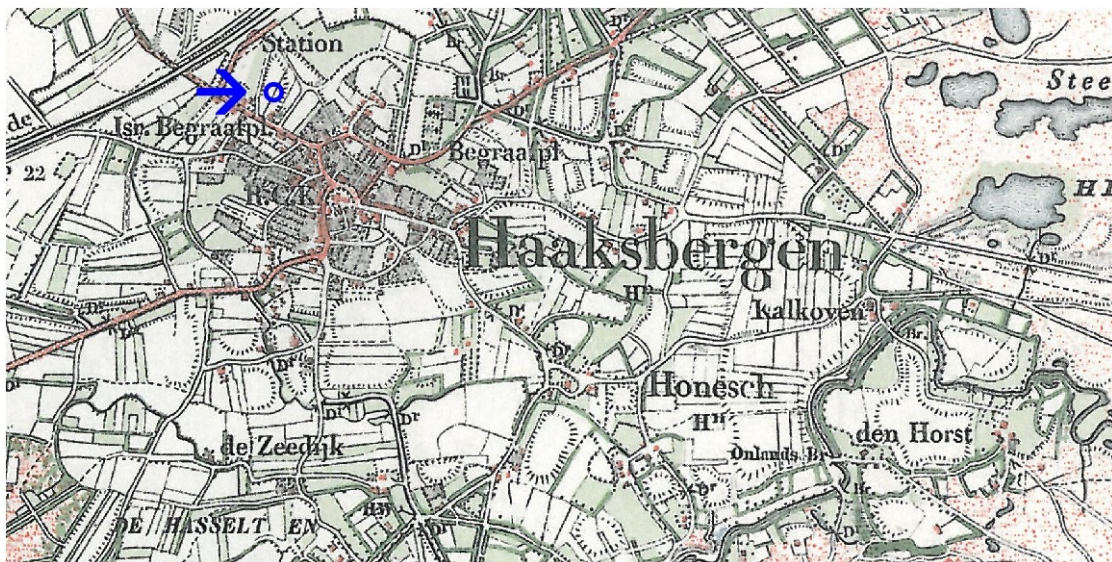
2 Van de meldingen 4731, 4732 en 4733 zijn de RD-coördinaten administratief bepaald.

nummer 4660]. Op de kaart van Appendix II staan hier nog drie meldingen, maar deze zijn administratief geplaatst omdat de precieze locatie niet bekend is [ARCHIS-nummers 4731 tot en met 4733]. Het zijn losse vondsten uit de jaren '70: een netverzwaarder en een scherp kogelpot uit de middeleeuwen en een stenen bijl uit late steentijd of bronstijd.

Voor meer details over de meldingen en de ligging ervan, wordt verwezen naar Tabel 3 en Appendix II.

2.4 Historische geografie (KNA 3.2 LS03)

In het begin van de twintigste eeuw bestond plangebied Kalter 2 nog uit bouwland en een sloot (zie Figuur 4). De twee percelen bouwland liggen hoger dan het omliggende terrein. Waarschijnlijk gaat het hier dan om een zogenaamd esdek, dat ontstaan is door het opbrengen van plaggen of potstalbemesting. Vooral vanaf de late middeleeuwen wordt de grond namelijk intensiever gebruikt en worden plaggen uit bossen of heidevelden veelal vermengd met mest om het bouwland vruchtbaarder te maken. Op de bodemkaart (zie Figuur 3 onder) is te zien dat esgronden rond Haaksbergen voorkomen. De Cultuurhistorische @tlas van Overijssel/Gemeente Haaksbergen laat zien dat het midden en zuiden van het dorp in een essenlandschap ligt en het noorden in een kampenlandschap.³ De grens ligt net ten noorden van het plangebied.

Figuur 4: Haaksbergen, Kalter 2: uitsnede van een historische kaart uit 1902 [naar Grote Topografische Atlas Overijssel]. De ligging van het plangebied is blauw omcirkeld.

³ Een kampenlandschap komt vooral in gebieden met microreliëf voor. Op de hoge delen zijn akkerkampen of eenmans-essen en de lage delen bestaan uit grasland of woeste grond. Elk kamp werd omgeven door hagen of houtwallen.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.2 LS05)

De bebouwde kom van Haaksbergen staat als 'niet gekarteerd' weergegeven op de Indicatieve Kaart voor Archeologische Waarden (IKAW). Rondom het dorp gelden hoge, middelhoge en lage trefkansen voor archeologische waarden (zie Appendix II). Binnen de gemeente wordt gewerkt aan een archeologische waardenkaart, maar deze was ten tijde van het onderzoek nog niet beschikbaar (www.haaksbergen.nl).

Het plangebied valt binnen een terrein dat op de historische kaarten als bouwland staat aangegeven. Dit bouwland ligt hoger dan het omliggende land en is waarschijnlijk een es. Dit houdt in dat eventueel aanwezige archeologische grondsporen onder de opgebrachte laag grond goed bewaard kunnen zijn.

In de directe omgeving van het plangebied zijn alleen meldingen van vondsten uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd gedaan. In Haaksbergen zijn geen steentijdvondsten of vondsten uit de Romeinse tijd bekend (Van Beek, 2009, p.247-286).

Gezien de eerdere vondsten uit de omgeving dient er tijdens het veldwerk rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van archeologische indicatoren uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Deze archeologische indicatoren kunnen bestaan uit artefacten van aardewerk, bot, steen of metaal, resten van metaalbewerking of andere ambachten, etc. Eveneens kunnen grondsporen aanwezig zijn, zoals paalgaten, greppels, waterputten etc. Cultuurlagen kunnen hier ook worden verwacht, gezien het terrein op de historische kaarten als akker gekarteerd is en binnen een es ligt. Deze lagen kunnen bestaan uit bijvoorbeeld ophogingslagen die meestal fosfaatrijk zijn of afvallagen die stadsafval bevatten. Het esdek kan oudere bewoningssporen afdekken. De archeologische vondsten zullen zich dan ook voornamelijk in of direct onder het esdek bevinden.

Voorafgaand aan het veldwerk is er een KLIC-melding gedaan (nr. 11G024769). De leidingen liggen voor de bestaande woning op het perceel. Andere verstoringen kunnen veroorzaakt zijn door vroegere landbewerking en de aanleg van de tuin en de bouw van het huis dat tegenwoordig op het perceel staat. Volgens de historische kaart afgebeeld op Figuur 4 is te zien dat het plangebied doorsneden wordt door een sloot.

3. Veldonderzoek (KNA3.2 VS05)

3.1 Plan van Aanpak veldonderzoek (KNA 3.2 VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 3 februari 2011. Voor het inventariserende booronderzoek (verkennde fase) is gebruik gemaakt van een edelmanboor met een diameter van twaalf centimeter. Hiermee is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Het plangebied beslaat 0,2 hectare. Er zijn zes grondboringen geplaatst op het perceel (een boordichtheid van dertig boringen per hectare).

Figuur 5: Haaksbergen, Kalter 2: situatietekening met de boorlocaties. Het plangebied ligt binnen de gele onderbroken lijn. De genummerde cirkels geven de boorlocaties weer. De RD-coördinaten van het onderzochte terrein zijn: N – 247,540/464,105; O – 247,565/464,086; Z – 247,540/464,045; W – 247,515/464,075 [Naar: Google Earth.]

De opgeboorde grond is bekeken op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur (m.b.v. Munsell) bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden en archeologische indicatoren zoals houtskool, baksteen, aardewerk, etc. De diepte van de boringen varieert van 120 tot en met 170 centimeter onder het maaiveld. De boringen zijn verspreid over het terrein geplaatst, hierbij werd rekening gehouden met de aanwezigheid van bomen en leidingen (zie Figuur 5). Het terrein was deels bebouwd met een woonhuis in het westelijke deel en in het noordelijke en oostelijke deel enkele schuren. Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS.

De hoogten van de boorlocaties zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Voor de RD-coördinaten van de afzonderlijke boorpunten wordt verwezen naar de boorstaten en boorbeschrijvingen in Appendix III. Tijdens het veldonderzoek is het verwachtingsmodel zoals geformuleerd in paragraaf 2.5 getoetst.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 3.2 VS02, VS03)

In het circa 2000 m² grote plangebied zijn zes grondboringen uitgevoerd. Per boorlocatie is de bodem beschreven en de opgeboorde grond is door middel van een zeef onderzocht op het voorkomen van archeologische indicatoren als houtskool, verbrand of bewerkt vuursteen en scherven aardewerk (hierbij wordt verwezen naar Appendix III voor de boorstaten en afzonderlijke boorbeschrijvingen).

Bodem

Het terrein blijkt in het recente verleden te zijn vergraven. De dikke bovenlaag is een bouwvoor vermengd met een esdek. In deze bovenlaag is geel zand zichtbaar (zie Figuur 6). In dit pakket werd recent materiaal aangetroffen zoals plastic, glasfragmenten en spijkers.

Onder deze 60 tot 130 centimeter dikke bovenlaag was nog een restant van een podzolbodem aanwezig. Een gave podzolbodem bestaat uit een E-horizont (lichtgrijze uitspoelingslaag), een donkerbruine B-horizont (inspoelingslaag die geleidelijk lichter van kleur wordt), een BC-horizont (bruingele overgangslaag) en een C-horizont (geel zand waarin geen bodemvorming heeft plaatsgevonden). In plangebied Kalter 2 is over het algemeen alleen nog maar een restant van een BC-horizont waargenomen en de C-horizont. De BC-horizont was in boringen 1 tot en met 5 verstoord en bevatte recent materiaal zoals een fragment flessenglas en recente spijkers. Eveneens werd er wat houtskool in deze laag aangetroffen. Hoogstwaarschijnlijk is het houtskool samen met de spijkers afkomstig van de smidse die op de oostelijke hoek van het terrein was gevestigd (het gebouw staat er nog).

bovenlaag.

Figuur 6: Haaksbergen, Kalter 2: foto van opgeboorde grond uit de

Archeologie

Het opgeboorde zand is gezeefd op een 4 mm zeef. Er zijn geen archeologische vondsten gedaan. Er is houtskool in de bovenlaag en de BC-horizont aangetroffen, maar deze lagen zijn sterk verstoord en bevatten ook duidelijk recent materiaal.

Figuur 7: Haaksbergen, Kalter 2: foto van het oostelijke deel van het terrein, genomen vanuit het noordoosten richting het zuiden.

4. Conclusies en advies (KNA 3.2 VS07)

Het plangebied is circa 0,2 hectare groot. Op deze locatie zijn zes boringen uitgevoerd, waardoor een hoge boordichtheid is verkregen, namelijk een dichtheid van dertig boringen per hectare.

Het terrein bevindt zich op een voormalige esgrond, net buiten de oude kern van Haaksbergen. Binnen het plangebied zijn geen meldingen van archeologische waarden bekend. In de dorpskern zijn wel vondsten gedaan; deze dateren vanaf de late middeleeuwen en bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. De resultaten van het veldwerk voldoen hier grotendeels aan. De bodem is ondanks de dikke bovenlaag (bouwvoor vermengd met een esdek en geel zand) niet meer intact. Het restant van de podzolbodem is verstoord door hoogstwaarschijnlijk recente grondwerkzaamheden, gezien de abrupte overgang naar de C-horizont en de recente fragmenten glas en ijzeren spijkers. Er zijn tijdens het veldwerk geen archeologische vondsten gedaan.

Advies

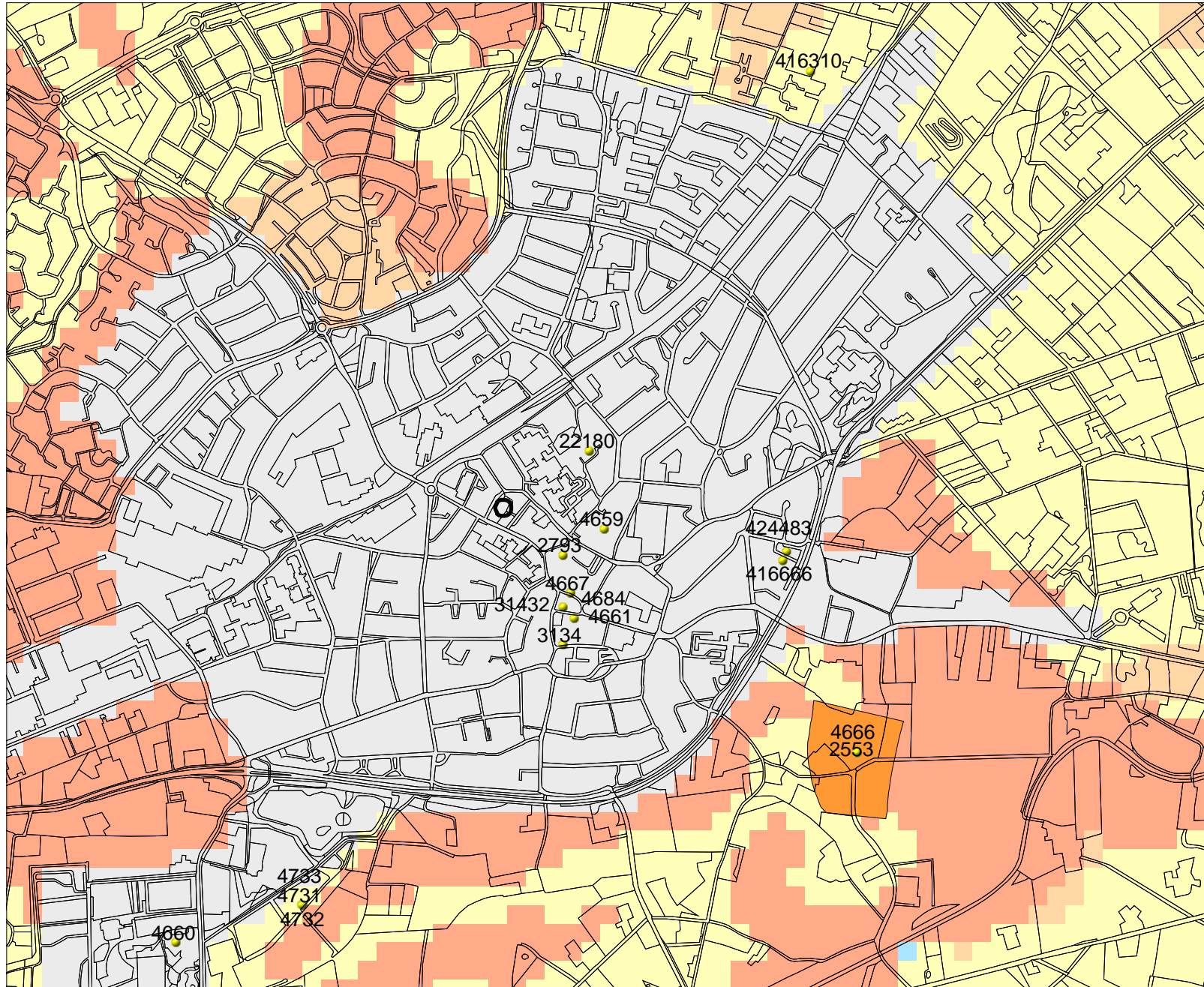
Op basis van de bovenstaande resultaten concluderen wij dat de kans op intacte archeologische grondsporen voor plangebied Kalter 2 zeer klein is. In het verleden zijn geen vondsten uit het plangebied of uit de directe omgeving ervan gemeld. Het esdek is sterk verstoord en het restant van de podzolbodem dat erdoor wordt afgedekt ook. De overgang naar de C-horizont is soms abrupt. Tijdens het veldwerk zijn ondanks de hoge boordichtheid geen archeologische indicatoren gevonden. Nader archeologisch onderzoek is dan ook niet wetenschappelijk verdedigbaar. Er is geen vervolgonderzoek nodig.

Wij wijzen erop dat indien er bij de uitvoering van werkzaamheden onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en/of vondsten worden gedaan, deze conform de Monumentenwet 1988 artikel 53 & 54 direct dienen te worden gemeld bij zowel de gemeente Haaksbergen als de regio-archeologe drs. M. Nieuwenhuis van Het Oversticht (mnieuwenhuis@oversticht.nl; 038-4213257).

Appendix I

Haaksbergen, Kalter 2 Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC		
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
bronstijd:		middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd:	
		nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
		nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 – heden

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

VONDSMELDINGEN

WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

Plangebied

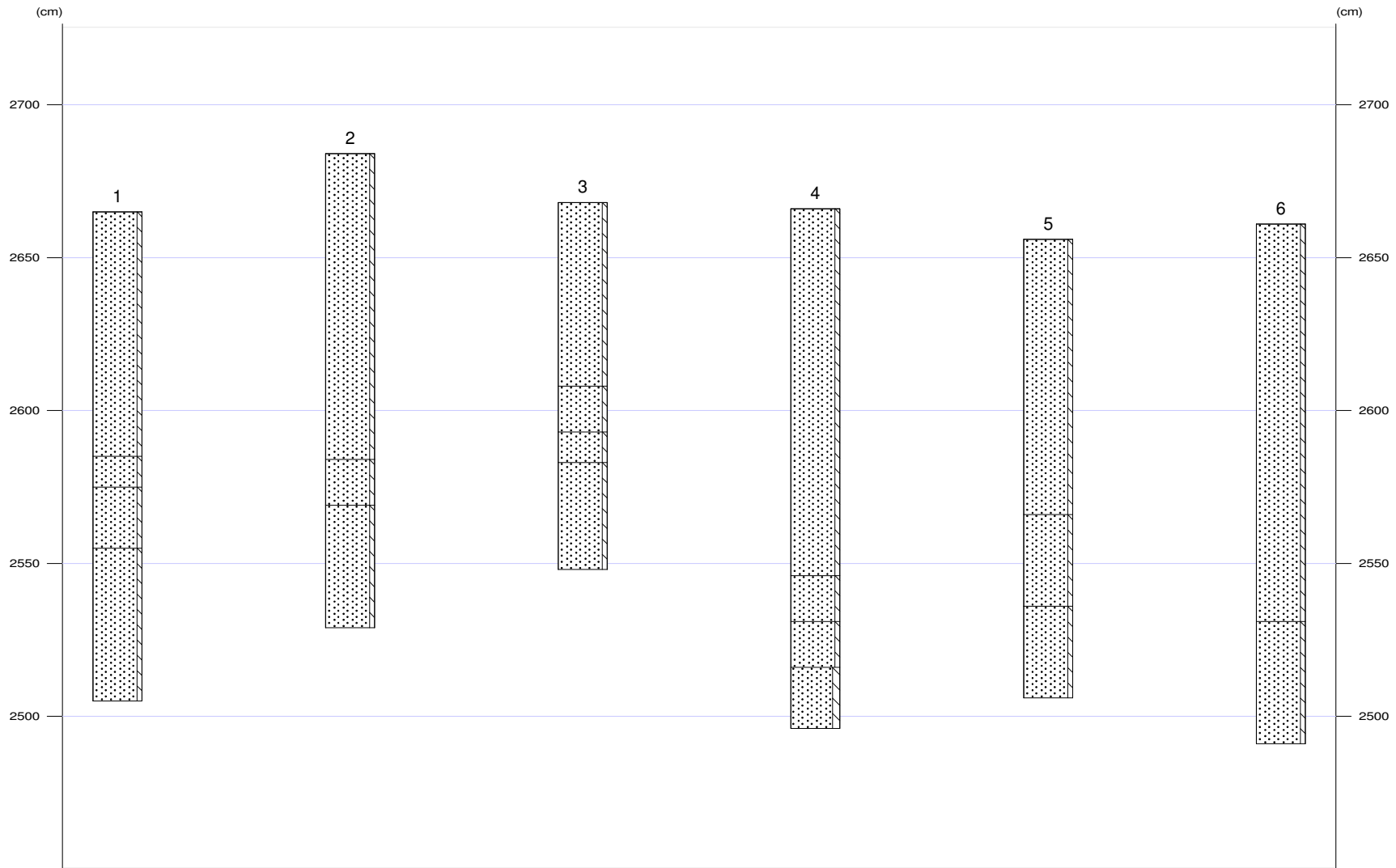

Archis2

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Appendix III

Haaksbergen, Kalter 2
Boorbeschrijvingen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Haaksbergen, Kalter 2

1

X-coördinaat (m) : 247527
Y-coördinaat (m) : 464073
Maaiveld (cm) : 2665

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 80	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10YR2/2, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
80 - 90	zand zwak siltig, donker-geel-bruin, 10YR3/3, Zand: matig fijn, BC-horizont, Opm.: SterkVerstoord
90 - 110	zand zwak siltig, geel, 2.5Y4/4, Zand: matig fijn, C-horizont
110 - 160	zand zwak siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, C-horizont

2

X-coördinaat (m) : 247531
Y-coördinaat (m) : 464067
Maaiveld (cm) : 2684

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 100	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10YR2/2, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
100 - 115	zand zwak siltig, donker-geel-bruin, 10YR3/3, Zand: matig fijn, BC-horizont, Opm.: SterkVerstoord
115 - 155	zand zwak siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, C-horizont

3

X-coördinaat (m) : 247542
Y-coördinaat (m) : 464067
Maaiveld (cm) : 2668

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 60	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10YR2/2, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
60 - 75	zand zwak siltig, donker-geel-bruin, 10YR3/3, Zand: matig fijn, BC-horizont, Opm.: SterkVerstoord
75 - 85	zand zwak siltig, geel, 2.5Y4/4, Zand: matig fijn, C-horizont
85 - 120	zand zwak siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, C-horizont

4

X-coördinaat (m) : 247545
Y-coördinaat (m) : 464076
Maaiveld (cm) : 2666

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 120	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10YR2/2, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
120 - 135	zand zwak siltig, donker-geel-bruin, 10YR3/3, Zand: matig fijn, BC-horizont, Opm.: SterkVerstoord
135 - 150	zand zwak siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: AbrupteOvergang
150 - 170	zand matig siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, spoor roestvlekken

5

X-coördinaat (m) : 247552
Y-coördinaat (m) : 464079
Maaiveld (cm) : 2656

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 90	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10YR2/2, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
90 - 120	zand zwak siltig, donker-geel-bruin, 10YR3/3, Zand: matig fijn, BC-horizont, Opm.: SterkVerstoord
120 - 150	zand zwak siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: AbrupteOvergang

Haaksbergen, Kalter 2

6

X-coördinaat (m) : 247536
Y-coördinaat (m) : 464091
Maaiveld (cm) : 2661

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
	Grondsoort
0 - 130	zand zwak siltig, grijs-bruin, 10YR2/2, Zand: matig fijn, bouwvoor, Opm.: VerstoordMetGeel
130 - 170	zand zwak siltig, geel-wit, 2.5Y6/3, Zand: matig fijn, C-horizont, Opm.: AbrupteOvergang